

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie zażalenia Prokuratora Rejonowego na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 1-06-2012 roku, [...] w przedmiocie umorzenia części należności z tytułu przypadku nienależnej korzyści majątkowej

„Jaki organ (sąd czy urząd skarbowy) jest właściwy do orzekania, w trybie art. 206 § 3 k.k.w., w przedmiocie umorzenia należności Skarbu Państwa z tytułu przypadku korzyści majątkowej?”

UZASADNIENIE

Powyższe zagadnienie prawne wyłoniło się w następującym układzie procesowym: w wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 27-01-2012 roku, [...] uznano K. W. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów, stanowiących ciągi przestępstw z art. 59 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 29-07-2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. i art. 91 § 1 k.k. oraz ciąg przestępstw z art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 29-07-2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii art. 91 § 1 k.k. i za to wymierzono mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat z oddaniem pod dozór kuratora sądowego oraz orzeczono, na podstawie art. 45 § 1 k.k., przepadki nienależnej korzyści majątkowej, pochodzącej z popełnionego przestępstwa w kwocie 8100 złotych i w kwocie 1750 złotych. Po uprawomocnieniu tego wyroku skazany w piśmie, które wpłynęło do sądu w dniu 7-03-2012r. zwrócił się o „...częściowe lub całkowite anulowanie ...kary...przepadku nienależnej korzyści majątkowej pochodzącej z popełnionego przestępstwa w kwocie 8100 złotych”. W przytoczonym postanowieniu Sądu Rejonowego w T. z dnia 1-06-2012r, [...], umorzono częściowo wobec skazanego K. W. należność Skarbu Państwa, do kwoty 2000 złotych, z tytułu

orzeczonego przypadku nienależnej korzyści majątkowej. Nadto w pkt. II przytoczonego postanowienia Sąd uchylił środek zapobiegawczy w postaci poręczenia majątkowego, w kwocie 2000 złotych zastosowany wobec skazanego postanowieniem Prokuratora Rejonowego w T. i zwolnił kwotę poręczenia, zarządzając jej przelanie wraz z należnymi odsetkami na konto urzędu skarbowego. W uzasadnieniu tego postanowienia podniesiono, iż skazany wykazał istnienie szczególnych okoliczności z art. 51 k.k.w., pozwalających na częściowe umorzenie należności z tytułu orzeczonego przypadku.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył Prokurator Rejonowy w T., domagając się uchylenia tego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w T. do ponownego rozpoznania.

Żalący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, przez przyjęcie, że skazany, z przyczyn od niego niezależnych, nie może uiścić całej kwoty pieniężnej objętej przypadkiem, a jej wykonanie w inny sposób okazało się niemożliwe lub niecelowe oraz że zachodzi szczególny przypadek, uzasadniający częściowe umorzenie należności Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy rozważył co następuje :

Przy rozpoznaniu sprawy wyłoniło się zagadnienie prawne, wymagające zasadniczej wykładni ustawy. Zgodnie z art. 206 § 2 k.k.w. w zakresie rozkładania na raty i umarzania należności sądowych stosuje się odpowiednio art. 49-51 tej ustawy. Uregulowanie to ma odpowiednie zastosowanie także do wykonania orzeczenia o nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz o przypadku jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna (art. 206 § 3 k.k.w.). Z kolei w art. 27 k.k.w. stwierdzono, iż egzekucję środka karnego przypadku oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa prowadzi urząd skarbowy według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji o ile ustawa nie stanowi inaczej. Rozwinięcie tego unormowania znajdujemy w oddziale 3 rozdziału XII kodeksu karnego wykonawczego, (dotyczącego środków karnych) gdzie jako organ właściwy do wykonania środka w postaci przypadku wskazano urząd skarbowy. W szczególności w art. 187 k.k.w. stwierdzono, iż sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg urzędowi skarbowemu, właściwemu ze względu na siedzibę sądu

pierwszej instancji, w celu wykonania środka karnego w postaci orzeczonego przepadku na rzecz Skarbu Państwa. W literaturze przedmiotu wyrażono pogląd, iż także norma z art. 206 § 3 k.k.w. jest kierowana do urzędów skarbowych jako organów postępowania wykonawczego właściwych do wykonywania orzeczeń o przepadku. „Te organy są zatem właściwe do podejmowania decyzji w przedmiocie odroczenia wykonania, rozłożenia na raty, i umorzenia nawiązki oraz kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku” (Zbigniew Hołda, Kazimierz Postulski, Komentarz do art. 206 kodeksu karnego wykonawczego, stan prawny 1-02-2008r). Teza ta zachowuje aktualność w obecnym stanie prawnym po zmianie kodeksu karnego wykonawczego, dokonanej ustawą z dnia 16-09-2011 roku, Dz. U. nr. 240, poz. 1431, która weszła życie z dniem 1-01-2012r.

Odmienne stanowisko sformułował Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24-05-2007 roku, I KZP 12/07. Stwierdzono tam, iż organem postępowania wykonawczego właściwym do orzekania, na podstawie art. 206 § 3 k.k.w., w przedmiocie rozłożenia na raty kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku jest sąd pierwszej instancji (OSNKW 2007/6/46, Biul. SN 2007/5/16). Z uwagi na treść art. 206 § 3 k.k.w., który nakazuje odpowiednie stosowanie § 2 tego artykułu (odsyłającego z kolei do odpowiedniego stosowania art. 49-51 k.k.w.), przytoczona teza uchwały Sądu Najwyższego odnosi się także do orzekania w przedmiocie umorzenia kwoty pieniężnej, stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku. Oczywistym jest także, że teza przedmiotowej uchwały zachowuje aktualność w obecnym stanie prawnym po zmianie kodeksu karnego wykonawczego, która weszła życie z dniem 1-01-2012r. W powołanej uchwale Sąd Najwyższy wskazał na zróżnicowanie sytuacji gdy wykonaniu podlega orzeczony prawomocnym wyrokiem przepadek przedmiotów pochodzących z popełnienia przestępstwa lub przedmiotów, które służyły, lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa. Wówczas, po myśli art. 187 k.k.w. sąd niezwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła odpis tego orzeczenia lub wyciąg urzędowi skarbowemu w celu przeprowadzenia egzekucji według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 27 k.k.w.). Gdy natomiast orzeczono przepadek równowartości opisanych przedmiotów (art. 44 § 4 k.k.), sąd powinien wezwać osobę zobowiązaną do uiszczenia kwoty stanowiącej równowartość do uiszczenia tej należności w terminie 30 dni, po myśli art. 206 § 1 k.k.w. do którego odsyła § 3 tego artykułu. Dopiero bezskuteczny upływ terminu spowoduje konieczność przekazania wyroku urzędowi skarbowemu, przy czym z

uwagi na modyfikację wynikającą z art. 206 § 1 w zw. z art. 206 § 3 k.k.w. – nie nastąpi to niezwłocznie. Wówczas urząd skarbowy, stosownie do art. 27 k.k.w. prowadzi dalsze czynności egzekucyjne w oparciu o przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Jako dodatkowy argument za przyjęciem takiej interpretacji treści art. 206 § 3 k.k.w., Sąd Najwyższy wskazał pozbawienie skazanego drogi sądowej w przypadku podejmowania decyzji m. in. o umorzeniu kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku przez urząd skarbowy. Taka decyzja urzędu skarbowego byłaby bowiem zaskarżalna do organu nadzoru z ewentualną możliwością uruchomienia kontroli sądowno-administracyjnej.

Takie stanowisko Sadu Najwyższego znalazło oddźwięk w doktrynie, gdzie wyrażono pogląd, iż wskazanie sądu jako organu postępowania wykonawczego w art. 206 § 1 kkw nie mogło prowadzić do wniosku, że to sąd jest zobowiązany do wykonania przepadku równowartości obejmującego kwotę pieniężną, gdyż z treści art. 206 § 3 k.k.w. wynika, że przepis ten stosuje się „odpowiednio”. Sugeruje to, że przepis ten ma zastosowanie przy rozkładaniu na raty obowiązku uiszczenia kwoty pieniężnej (czy też umorzeniu kwoty pieniężnej jako równowartości orzeczonego przepadku – przyp. mój) - z uwzględnieniem wszakże odrębności istniejących w postępowaniu wykonawczym mającym za przedmiot przepadek równowartości korzyści majątkowej. Przyjęcie, że to sąd ma wzywać skazanego do uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej równowartość przepadku, obliguje do jednoczesnego wniosku o zbędnym użyciu w tym zakresie słowa „odpowiednio” w art. 206 § 3 k.k.w. Celowym wydaje się stwierdzenie, iż zakresem słowa „odpowiednio” użytym w tym przepisie (art. 206 § 3 k.k.w.) objęta jest zarówno kwestia sposobu postępowania, jak i organu właściwego do określonych czynności (Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24-05-2007 r., I KZP 12/07, autorstwa Marka Siwka, WPP 2007/4/101-110). Na gruncie art. 187 k.k.w. nie ma podstaw do różnicowania form orzeczonego przepadku i konieczne jest uznanie, że przepis ten dotyczy zarówno przepadku przedmiotów, korzyści jak również ich równowartości oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa. Jego treść wskazuje, że w kompetencji sądu leży jedynie przesłanie odpisu lub wyciągu wyroku zawierającego orzeczenie o przypadku odpowiedniemu urzędowi skarbowemu, który jest wyłącznie właściwy do wykonania tego środka karnego. Odpowiednie stosowanie art. 206 § 1 k.k.w. przy wykonywaniu przepadku równowartości obejmującej kwotę pieniężną i nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, polega na recypowaniu określonych w tym przepisie czynności przez organ

właściwy, którym z mocy art. 27 i 187 k.k.w. jest urząd skarbowy. Norma zawarta w art. 206 § 3 k.k.w. adresowana jest do urzędów skarbowych jako organów postępowania wykonawczego (Marek Siwek, glosa j.w.).

Także w orzecznictwie sądów powszechnych spotyka się wskazywanie urzędu skarbowego jako organu właściwego do orzekania w przedmiocie umorzenia należności pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28-10-2010 r., sygn. akt II AKzw 1065/10, utrzymujące w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w T. z dnia 15-09-2010 r., sygn. akt II Ko 129/10).

Kwestia wskazania organu właściwego (sądu czy też urzędu skarbowego) do orzekania w przedmiocie umorzenia należności pieniężnej stanowiącej równowartość orzeczonego przepadku - ma podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia zażalenia prokuratora w niniejszej sprawie. W przypadku bowiem stwierdzenia, iż sprawa nie należy do właściwości sądu nie będzie podstaw do merytorycznego odnoszenia się do zarzutów zażalenia. Wyżej przedstawione rozbieżności w orzecznictwie i przytoczone stanowisko doktryny przedmiotu - uzasadniały wystąpienia z zapytaniem prawnym jak na wstępie.

/km/